TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2021 m. birželio 10 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Vartotojų apsauga – Direktyva 93/13/EEB – Nesąžiningos sąlygos sutartyse su vartotojais – Hipoteka užtikrinta paskolos užsienio valiuta (Šveicarijos frankai) sutartis – 4 straipsnio 2 dalis – Pagrindinis sutarties dalykas – Sąlygos, dėl kurių paskolos gavėjui kyla valiutos keitimo rizika – Suprantamumo ir skaidrumo reikalavimai – 3 straipsnio 1 dalis – Reikšmingas neatitikimas – 5 straipsnis – Aiški ir suprantama sutarties sąlygos formuluotė“

Byloje C-609/19

dėl *tribunal d'instance de Lagny-sur-Marne* (Lanji prie Marnos pirmosios instancijos teismas, Prancūzija) 2019 m. rugpjūčio 2 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2019 m. rugpjūčio 13 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

BNP Paribas Personal Finance SA

prieš

VE

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J.-C. Bonichot, pirmosios kolegijos teisėjo pareigas einanti Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotoja R. Silva de Lapuerta, teisėjai C. Toader, M. Safjan ir N. Jääskinen (pranešėjas),

generalinė advokatė J. Kokott,

posėdžio sekretorė V. Giacobbo, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2020 m. spalio 28 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *BNP Paribas Personal Finance SA*, atstovaujamos *avocats* P. Metais ir P. Spinosi,

– VE, atstovaujamo *avocats* C. Constantin-Vallet ir M. Le Bot,

– Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos A.-L. Desjonquères ir E. Toutain,

– Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,

– Europos Komisijos, atstovaujamos C. Valero, N. Ruiz García ir M. Van Hoof,

* Proceso kalba: prancūzų.

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinės advokatės nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) 3 ir 4 straipsnių išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant VE ginčą su *BNP Paribas Personal Finance SA* dėl tariamai nesąžiningų šių pagrindinės bylos šalių sudarytos hipoteka užtikrintos paskolos užsienio valiuta sutarties sąlygų, kuriose, be kita ko, numatyta, kad nustatytais terminais mokamos įmokos pirmiausia panaudojamos palūkanoms padengti, taip pat galimybė pratęsti šios sutarties terminą ir padidinti mėnesinių įmokų sumą, siekiant padengti sąskaitos likutį.

Teisinis pagrindas

3 Direktyvos 93/13 16 konstatuojamoje dalyje numatyta:

„kadangi pasirinktų bendrų kriterijų pagrindu vertinant sąlygų nesąžiningumą, ypač kai vykdomas viešasis pardavimas ar tiekimas, ir taip, atsižvelgiant į vartotojų solidarumą, suteikiant kolektyvinės paslaugas, privalu iš viso įvertinti ir įvairius susijusius interesus; kadangi tai yra laikoma sąžiningumo reikalavimu; kadangi vertinant sąžiningumą ypač reikia atsižvelgti į šalių derybinių pozicijų tvirtumą, į tai ar vartotojas turėjo paskatų sutikti su sąlyga ir ar prekės arba paslaugos buvo parduotos arba suteiktos pagal specialų vartotojo užsakymą; kadangi pardavėjas ar tiekėjas gali patenkinti sąžiningumo reikalavimą, kai jis dorai ir teisingai veikia kitos šalies atžvilgiu, į kurios teisėtus interesus jis turi atsižvelgti.“

4 Šios direktyvos 1 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Sutarčių sąlygoms, atspindinčioms įstatymų ar kitų teisės aktų privalomąsias nuostatas ir tarptautinių konvencijų, prie kurių yra prisijungusios valstybės narės ar [Europos Sąjunga], nuostatas ar principus, ypač transporto srityje, šios direktyvos nuostatos nėra taikomos.“

5 Minėtos direktyvos 3 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Ta sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.

2. Visada yra laikoma, kad dėl sąlygos nebuvo atskirai derėtasi, jeigu ji buvo parengta iš anksto, ir vartotojas dėl to negalėjo padaryti įtakos sąlygos esmei, ypač iš anksto suformuluotos tipinės sutarties atveju.

<…>“

6 Tos pačios direktyvos 4 straipsnyje išdėstyta:

„1. Nepažeidžiant 7 straipsnio, sutarties sąlygos nesąžiningumas vertinamas, atsižvelgiant į prekių ar paslaugų, dėl kurių buvo sudaryta sutartis, pobūdį, ir sutarties sudarymo metu nurodant visas sutarties sudarymo aplinkybes ir visas kitas tos sutarties arba kitos sutarties, nuo kurios ji priklauso, sąlygas.

2. Sąlygų nesąžiningumo vertinimas nėra susijęs nei su pagrindinio sutarties dalyko apibrėžimu, nei su kainos ir atlygio adekvatumu mainais suteiktoms paslaugoms ar prekėms, jei šios sąlygos pateikiamos aiškia, suprantama kalba.“

7 Direktyvos 93/13 5 straipsnyje numatyta:

„Tose sutartyse, kur visos ar tam tikros vartotojui siūlomos sąlygos pateikiamos raštu, jos visada turi būti išdėstomos aiškia, suprantama kalba. Atsiradus abejonių dėl sąlygos reikšmės, [aiškinama] interpretuojama vartotojo naudai. <…>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

8 2009 m. kovo 10 d. notaro patvirtinta sutartimi VE ir jo sutuoktinė įsigijo nekilnojamąjį turtą ir tam su *BNP Paribas Personal Finance* pasirašė vadinamąją „Helvet Immo“, hipoteka užtikrintą paskolos sutartį užsienio valiuta.

9 Šioje sutartyje buvo numatyta suteikti paskolą Šveicarijos frankais su 4,95 % palūkanų norma; ją grąžinti iš esmės reikėjo 276 įmokomis eurais nustatytais terminais. Minėtos sutarties sudarymo dieną šios paskolos suma siekė 143 421,53 EUR, arba 216 566,51 Šveicarijos frankų.

10 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad minėtoje sutartyje buvo numatytas paskolos grąžinimas įmokomis eurais nustatytais terminais, konvertuojant jas į Šveicarijos frankus, siekiant sumokėti palūkanas bei grąžinti paskolos sumą. Su kreditu susiję mokesčiai, pavyzdžiui, draudimas, buvo skaičiuojami eurais.

11 Konkrečiai kalbant, pagrindinėje byloje nagrinėjamoje sutartyje buvo sąlygų, pagal kurias:

– kredito grąžinimo terminas pratęsiamas penkeriais metais, o eurais numatytos įmokos pirmiausia panaudojamos palūkanoms padengti, jei valiutų keitimo kursui pasikeitus kredito kaina paskolos gavėjui padidėtų,

– jeigu mokant įmokas eurais visas likutis nebūtų padengtas per pradinį penkeriais metais pratęstą paskolos grąžinimo terminą, mėnesinės įmokos būtų padidintos.

12 Nesumokėjus mėnesinių įmokų, buvo nuspręsta nutraukti sutartį; *tribunal de grande instance de Libourne* (Liburno apygardos teismas, Prancūzija) už vykdymo procesą atsakingas teisėjas 2015 m. sausio 16 d. nurodė priverstinai parduoti atitinkamą nekilnojamąjį turtą.

13 2017 m. sausio 12 d. *BNP Paribas Personal Finance* paprašė prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo leisti areštuoti VE darbo užmokestį. Ši banko įstaiga, be kita ko, paprašė leisti areštuoti VE darbo užmokestį 234 182,61 EUR sumai, t. y. 185 695,26 EUR pagrindinei paskolos sumai grąžinti ir 48 487,35 EUR palūkanoms, mokesčiams ir kitoms įmokoms padengti.

14 Tame teisme *BNP Paribas Personal Finance* tvirtina, kad ieškiniams, kuriais VE pagrindinėje byloje grindžia tam tikrų paskolos sutarties sąlygų nesąžiningumą, yra suėjęs senaties terminas, ir bet kuriuo atveju jie yra nepagrįsti. Ši kredito įstaiga, be kita ko, teigia, kad VE buvo informuotas apie valiutos keitimo kurso svyravimą ir apie jo pasekmes pagrindinėje byloje nagrinėjamos paskolos sumos grąžinimui.

15 VE mano, kad *BNP Paribas Personal Finance* jį suklaidino dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos paskolos sutarties pobūdžio, nes dėl šios sutarties jam kilo neribota valiutos keitimo rizika. Konkrečiai kalbant, VE prašo pripažinti šią sutartį negaliojančia ir šios banko įstaigos pareikštą ieškinį dėl jo darbo užmokesčio arešto – atmesti. Nepatenkinus šio prašymo, VE teigia, kad skolinio reikalavimo suma turi būti sumažinta, nes netiesioginė indeksavimo sąlyga, sutarties sąlygos dėl sąskaitos ir mokėjimo valiutos, sąlyga dėl pagrindinės paskolos sumos grąžinimo ir sąlyga dėl galimo pasirinkimo pirkti yra nesąžiningos; be to, VE nurodo, kad šioje sutartyje nekalbama apie „valiutos keitimo riziką“.

16 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamoje paskolos sutartyje yra kelios prie valiutų konvertavimo mechanizmo priskiriamos sąlygos, dėl kurių vartotojo mokamoms mėnesinėms įmokoms kyla keitimo rizika. Šios sąlygos susijusios su palūkanų apmokestinimu, sąskaitų Šveicarijos frankais (sąskaitos valiuta) ir eurais (mokėjimo valiuta) veikimu, taip pat su paskolos laikotarpio pratęsimu penkeriais metais.

17 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia dėl jam suteiktos diskrecijos vertinant pagrindinėje byloje nagrinėjamos paskolos sutarties sąlygas. Visų pirma tas teismas siekia išsiaiškinti, ar jas reikėtų vertinti kaip nedalomą visumą, kuri sudaro pagrindinį šios sutarties dalyką, todėl jų negalima laikyti nesąžiningomis, nes jos suformuluotos aiškiai ir suprantamai, ar, priešingai, atskiros sutarties sąlygos laikytinos nesąžiningomis, išskyrus (kaip matyti iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos) sąlygą dėl paskolos grąžinimo užsienio valiuta.

18 Dėl veiksnių, pagal kuriuos vertinama, ar sutarties sąlyga suformuluota aiškiai ir suprantamai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad prieš VE suteikiant pagrindinėje byloje nagrinėjamą paskolą jis buvo išsamiai informuotas, ypač pabrėžiant euro ir Šveicarijos franko keitimo kurso stabilumą. Šioje sutartyje visiškai neaptariama valiutos keitimo rizika, kuri kiltų kartu taikant kelias pagrindinėje byloje nagrinėjamos paskolos sutarties nuostatas.

19 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad pagal nacionalinės teisės aktus ir jurisprudenciją teismas paskolos pasiūlymą turi vertinti objektyviai, remdamasis, be kita ko, skaitiniais imitavimo modeliais, rodančiais euro ir užsienio valiutos kurso pokyčių poveikį atitinkamos paskolos kainai. Šiomis aplinkybėmis tas teismas klausia dėl sąvokos „skaidrumas“, kaip ją yra išaiškinęs Teisingumo Teismas, apimties ir dėl informacijos, kurią reikia suteikti paskolos gavėjui, kuris nėra susipažinęs su ekonominėmis prognozėmis, galinčiomis turėti įtakos minėtų valiutų keitimo kurso pokyčiams ir su jais susijusiai rizikai. Šiuo aspektu taip pat kyla klausimas dėl pardavėjo ar tiekėjo sąžiningumo vertinimo, atsižvelgiant į jo patirtį, kiek tai susiję su tam tikrų pokyčių, kuriuos galima numatyti, vertinimu.

20 Tokiomis aplinkybėmis *tribunal d'instance de Lagny-sur-Marne* (Lanji prie Marnos pirmosios instancijos teismas, Prancūzija) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalis] turi būti aiškinama taip, kad sąlygos, kuriose numatyta, jog nustatytais terminais mokamos įmokos pirmiausia panaudojamos palūkanoms padengti, taip pat galimybė pratęsti sutarties terminą ir padidinti mėnesinių įmokų sumą, siekiant padengti sąskaitos likutį, kuris [gali] gerokai padidėti dėl valiutų pariteto pokyčių, yra pagrindinis paskolos užsienio valiuta, kuri grąžinama nacionaline valiuta, sutarties dalykas ir jų negalima vertinti atskirai?

2. Ar [Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalis] turi būti aiškinama taip, kad dėl sąlygų, kuriose numatyta, jog nustatytais terminais mokamos įmokos pirmiausia panaudojamos palūkanoms padengti, taip pat galimybė pratęsti [sutarties] terminą ir padidinti mėnesinių įmokų sumą, siekiant padengti sąskaitos likutį, kuris gali gerokai padidėti dėl valiutų pariteto pokyčių, atsiranda didelis sutarties šalių teisių ir pareigų neatitikimas, pirmiausia dėl to, kad dėl šių sąlygų vartotojui kyla neproporcinga valiutos kurso rizika?

3. Ar Direktyvos 93/13 4 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį paskolos, išreikštos užsienio valiuta ir grąžinamos nacionaline valiuta, sutarties sąlygų aiškumas ir suprantamumas sudarant sutartį turi būti vertinami remiantis numatomomis ekonominėmis aplinkybėmis – šiuo atveju 2007–2009 m. ekonominių sunkumų poveikiu valiutos kurso svyravimui, atsižvelgiant į profesionalaus kreditoriaus kompetenciją ir žinias bei sąžiningumą?

4. Ar Direktyvos 93/13 4 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį paskolos, išreikštos užsienio valiuta ir grąžinamos nacionaline valiuta, sutarties sąlygų aiškumas ir suprantamumas turi būti vertinami patikrinus, kad profesionalus kompetencijos ir žinių turintis kreditorius pateikė vartotojui tik objektyvią ir abstrakčią, pirmiausia išreikštą skaičiais, informaciją, kurioje neatsižvelgiama į ekonomines aplinkybes, galinčias turėti poveikį valiutos kurso svyravimui?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

21 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad sąvoka „pagrindinis sutarties dalykas“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, apima paskolos sutarties sąlygas, kuriose numatyta, kad nustatytais terminais mokamos įmokos pirmiausia panaudojamos palūkanoms padengti, taip pat galimybė pratęsti šios sutarties terminą ir padidinti mėnesinių įmokų sumą, siekiant padengti sąskaitos likutį.

22 *BNP Paribas Personal Finance* teigia, kad pagal Direktyvos 93/13 1 straipsnio 2 dalį šios direktyvos nuostatos negali būti taikomos sąlygai, pagal kurią nustatytais terminais mokamos įmokos pirmiausia panaudojamos palūkanoms padengti. Ši sąlyga iš tiesų atspindėtų Prancūzijos civilinio kodekso 1343-1 straipsnio nuostatas ir būtų taikoma šalims pagal nutylėjimą, t. y. jei šalys nesusitartų kitaip.

23 Tais atvejais, kai valstybės narės teismas nagrinėja ginčą, susijusį su tariamai nesąžininga sutarties sąlyga, kuri atspindi dispozityvaus pobūdžio nacionalinės teisės nuostatą, jis pirmiausia turi išnagrinėti Direktyvos 93/13 1 straipsnio 2 dalyje numatyto neįtraukimo į šios direktyvos taikymo sritį įtaką, o ne minėtos direktyvos 4 straipsnio 2 dalyje numatyto sutarties sąlygų nesąžiningumo vertinimo išimties įtaką (2021 m. balandžio 14 d. Nutarties *Credit Europe Ipotecar IFN ir kt.*, C-364/19, EU:C:2021:306, 42 punktas).

24 Pagal Direktyvos 93/13 1 straipsnio 2 dalį ši direktyva netaikoma sutarčių sąlygoms, atspindinčioms „įstatymų ar kitų teisės aktų privalomąsias nuostatas“.

25 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad ši frazė apima ne tik nacionalinės teisės nuostatas, kurios susitariančiosioms šalims taikomos privalomai, nepaisant jų pasirinkimo, bet ir dispozityviąsias nuostatas, t. y. nuostatas, kurios taikomos susitariančiosioms šalims pagal nutylėjimą, jei dėl jų nebuvo susitarta kitaip (šiuo klausimu žr. 2020 m. kovo 26 d. Sprendimo *Mikrokasa ir Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty*, C-779/18, EU:C:2020:236, 50–53 punktus ir 2020 m. liepos 9 d. Sprendimo *Banca Transilvania*, C-81/19, EU:C:2020:532, 23–25 ir 28 punktus).

26 Darytina išvada, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, prieš pradėdamas nagrinėti Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalyje numatytos sutarties sąlygų nesąžiningumo vertinimo išimties poveikį, pirmiausia turi patikrinti, ar sąlyga, pagal kurią nustatytu laiku mokamos įmokos pirmiausia panaudojamos palūkanoms padengti, nepatenka į Direktyvos 93/13 taikymo sritį pagal šios direktyvos 1 straipsnio 2 dalį.

27 Tai pažymėjus, kalbant apie „pagrindinio sutarties dalyko“ sąvoką, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalį, dėl kurios pateiktas pirmasis klausimas, reikia priminti, kad šioje nuostatoje nurodyta, kad sąlygų nesąžiningumo vertinimas nėra susijęs nei su pagrindinio sutarties dalyko apibrėžimu, nei su kainos ir atlygio adekvatumu mainais suteiktoms paslaugoms ar prekėms, jei šios sąlygos suformuluotos aiškiai ir suprantamai. Taigi teismas gali vertinti su pagrindinio sutarties dalyko apibrėžtimi susijusios sąlygos nesąžiningumą tik tuomet, jei ši sąlyga nėra suformuluota aiškiai ir suprantamai.

28 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalyje numatyta nesąžiningų sąlygų turinio kontrolės mechanizmo, nustatyto įgyvendinant šioje direktyvoje įtvirtintą vartotojų apsaugos sistemą, išimtis, todėl šią nuostatą reikia aiškinti siaurai (2017 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Andriciuc ir kt.*, C-186/16, EU:C:2017:703, 34 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

29 Dėl sutarties sąlygų, priskirtinų prie sąvokos „pagrindinis sutarties dalykas“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalį, Teisingumo Teismas taip pat yra nusprendęs, kad šiomis sąlygomis reikia laikyti tas, kuriose įtvirtintos esminės prievolės pagal šią sutartį ir kurios, būdamos tokios, apibrėžia šią sutartį. Vis dėlto ši sąvoka negali apimti sąlygų, kurios papildo pačią sutartinių santykių esmę apibrėžiančias sąlygas (2019 m. spalio 3 d. Sprendimo *Kiss ir CIB Bank*, C-621/17, EU:C:2019:820, 32 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

30 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi išnagrinėti, ar, atsižvelgiant į pagrindinėje byloje nagrinėjamos paskolos sutarties pobūdį, bendrą struktūrą, nuostatas ir jos sudarymo teisines ir faktines aplinkybes, pirmajame klausime nurodytos sąlygos yra esminis skolininko prievolės grąžinti jam paskolos davėjo suteiktą sumą elementas (šiuo klausimu žr. 2019 m. spalio 3 d. Sprendimo *Kiss ir CIB Bank*, C-621/17, EU:C:2019:820, 33 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

31 Vis dėlto Teisingumo Teismas turi nurodyti iš Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalies išplaukiančius kriterijus, taikytinus atliekant tokį nagrinėjimą (šiuo klausimu žr. 2017 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Andriciuc ir kt.*, C-186/16, EU:C:2017:703, 33 punktą).

32 Šiuo klausimu dėl paskolos sutarčių, išreikštų užsienio valiuta ir grąžintinų nacionaline valiuta, Teisingumo Teismas nurodė: kadangi sąlygų nesąžiningumo vertinimo išimtis taikoma tiek, kiek sąlygos susijusios su kainos ir atlygio adekvatumu mainais teikiamoms paslaugoms arba tiekiamoms prekėms, ši išimtis neturėtų būti taikoma sąlygoms, kuriose tik nustatomas užsienio valiutos, kuria išreikšta paskolos sutarties suma, keitimo kursas, skirtas paskolos grąžinimo įmokoms apskaičiuoti, nors atlikdamas šiuos skaičiavimus paskolos davėjas neteikia jokios valiutų keitimo paslaugos, taigi, esant tokioms sąlygoms nenumatytas „atlygis“, kurio adekvatumas paskolos davėjo mainais teikiamai paslaugai, vadovaujantis Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalimi, negalėtų būti nesąžiningumo vertinimo objektas (2014 m. balandžio 30 d. Sprendimo *Kásler ir Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 58 punktą).

33 Vis dėlto Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad sutarties sąlygose, susijusiose su keitimo rizika, apibrėžiamas pagrindinis šios sutarties dalykas, tačiau šis konstatavimas neapsiriboja vien paskolos sutartimis, kurios yra išreikštos ir turi būti grąžintos ta pačia užsienio valiuta (žr., be kita ko, 2018 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *OTP Bank ir OTP Faktoring*, C-51/17, EU:C:2018:750, 68 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją bei 2019 m. kovo 14 d. Sprendimo *Dunai*, C-118/17, EU:C:2019:207, 48 punktą).

34 Šiuo atveju dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos paskolos sutarties sąlygų, priskiriamų prie valiutų konvertavimo mechanizmo, paskolos gavėjo mokamoms mėnesinėms įmokoms kyla keitimo rizika. Pirmajame klausime nurodytos sąlygos susijusios su palūkanų apmokestinimu, sąskaitų Šveicarijos frankais (sąskaitos valiuta) ir eurais (mokėjimo valiuta) veikimu, taip pat su paskolos sutarties termino pratęsimu penkeriais metais.

35 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad pagal paskolos sutartį paskolos davėjas iš esmės įsipareigoja perduoti paskolos gavėjui tam tikrą pinigų sumą, o pastarasis iš esmės įsipareigoja grąžinti šią sumą (paprastai su palūkanomis) pagal nustatytą grąžinimo grafiką. Taigi esminės prievolės pagal tokią sutartį yra susijusios su pinigų suma, kuri turi būti apibrėžta atsižvelgiant į paskolos sutartyje nurodytas išmokėjimo ir grąžinimo valiutas. Todėl tai, kad paskola turi būti grąžinta tam tikra valiuta, iš principo reiškia ne papildomą mokėjimo tvarką, bet pačią skolininko pareigą, kuri yra pagrindinis paskolos sutarties aspektas (2017 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Andriciuc ir kt.*, C-186/16, EU:C:2017:703, 38 punktas).

36 Nors pirmajame klausime nurodytos sutarties sąlygos priskiriamos prie finansinio mechanizmo, kuriuo išreiškiama užsienio valiuta paimtos ir nacionaline valiuta grąžintinos paskolos keitimo rizika, jos nėra tiesiogiai susijusios nei su paskolinta suma ar už paskolą mokėtinomis palūkanomis, nei su sąskaitos ir mokėjimo valiutos nustatymu. Šiomis sąlygomis reglamentuojamos valiutų keitimo kurso pasikeitimo pasekmės ir atsižvelgiant į keitimo kurso svyravimus nustatomos taikomos paskolos grąžinimo taisyklės, todėl jas galima laikyti antraeilėmis mokėjimo sąlygomis, kurios nėra susijusios su „pagrindiniu sutarties dalyku“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalį.

37 Vis dėlto iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateiktos informacijos matyti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos paskolos grąžinimą nustatančios sąlygos atspindi šiai paskolai būdingą valiutos keitimo riziką, kurią lemia sąskaitos valiutos ir mokėjimo valiutos keitimo kurso ir su juo susijusios palūkanų normos svyravimai.

38 Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, vadovaudamasis šio sprendimo 32–37 punktuose nurodytais kriterijais, turi įvertinti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamos sutarties sąlygos, kuriose numatyta, kad nustatytais terminais mokamos įmokos pirmiausia panaudojamos palūkanoms padengti, taip pat galimybė pratęsti šios sutarties terminą ir padidinti mėnesinių įmokų sumą, siekiant padengti sąskaitos likutį (ši galimybė lemia valiutos keitimo riziką), yra susijusios su skolininko pareigos grąžinti paskolos davėjo jam paskolintą sumą pobūdžiu.

39 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į trečiąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad paskolos sutarties sąlygos, kuriose numatyta, kad nustatytais terminais mokamos įmokos pirmiausia panaudojamos palūkanoms padengti, taip pat galimybė pratęsti šios sutarties terminą ir padidinti mėnesinių įmokų sumą, siekiant padengti sąskaitos likutį, patenka į šios nuostatos taikymo sritį tiek, kiek šios sąlygos yra pagrindinis šios sutarties aspektas.

Dėl trečiojo ir ketvirtojo klausimų

40 Trečiuoju ir ketvirtuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu prieš atsakant į antrąjį klausimą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad užsienio valiuta išreikštos paskolos sutarties atveju šios sutarties sąlygų, kuriose numatyta, kad nustatytais terminais mokamos įmokos pirmiausia panaudojamos palūkanoms padengti, taip pat galimybė pratęsti šios sutarties terminą ir padidinti mėnesinių įmokų sumą, siekiant padengti sąskaitos likutį, skaidrumo reikalavimas laikomas įvykdytu, jei pardavėjas ar tiekėjas pateikė vartotojui pakankamą ir tikslią informaciją apie galimo euro ir užsienio valiutos keitimo kurso padidėjimo ar sumažėjimo pasekmes šio vartotojams finansiniams įsipareigojimams, tačiau nepateikė vartotojui informacijos apie ekonomines aplinkybes, kurios gali turėti įtakos keitimo kursų pokyčiams.

41 Pagal suformuotą su skaidrumo reikalavimu susijusią jurisprudenciją iki sutarties sudarymo informacija apie sutarties sąlygas ir jos sudarymo pasekmes vartotojui yra ypač svarbi. Būtent remdamasis šia informacija jis nusprendžia, ar nori būti saistomas pardavėjo ar tiekėjo iš anksto suformuluotų sąlygų (2020 m. kovo 3 d. Sprendimo *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, 49 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

42 Vadinasi, sutarčių sąlygų skaidrumo reikalavimas, įtvirtintas Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalyje ir 5 straipsnyje, negali būti susiaurintas iki suprantamumo tik formaliuoju ir gramatiniu aspektais. Minėtoje direktyvoje nustatyta apsaugos sistema pagrįsta idėja, kad vartotojas yra silpnesnėje padėtyje nei pardavėjas ar tiekėjas dėl, be kita ko, turimos informacijos lygio, tad šį toje pačioje direktyvoje įtvirtintą sutarčių sąlygų aiškumo ir suprantamumo, taigi, ir skaidrumo, reikalavimą reikia aiškinti plačiai (2020 m. kovo 3 d. Sprendimo *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, 50 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

43 Taigi minėtas reikalavimas reiškia, kad ši sąlyga vartotojui turi būti ne tik suprantama formaliuoju ir gramatiniu aspektais, bet ir kad vidutinis, pakankamai informuotas ir protingai pastabus bei nuovokus vartotojas galėtų suvokti, kaip konkrečiai apskaičiuojamos šios palūkanos, ir remdamasis konkrečiais ir suprantamais kriterijais įvertinti galimai reikšmingas tokios sąlygos ekonomines pasekmes jo finansiniams įsipareigojimams (2020 m. kovo 3 d. Sprendimo *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, 51 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

44 Tai visų pirma reiškia, kad sutartyje turi būti skaidriai nurodyta, kaip konkrečiai veikia atitinkamoje sąlygoje nurodytas mechanizmas, taip pat prireikus šio mechanizmo ryšys su kitose sąlygose nustatytu mechanizmu, kad šiam vartotojui būtų sudaryta galimybė pagal tikslius ir suprantamus kriterijus numatyti ekonominius padarinius, kurių atsiranda dėl tokios sąlygos (šiuo klausimu žr. 2021 m. sausio 27 d. Sprendimo *Dexia Nederland*, C-229/19 ir C-289/19, EU:C:2021:68, 50 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

45 Klausimą, ar nagrinėjamu atveju skaidrumo reikalavimas buvo įvykdytas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nagrinėti atsižvelgdamas į visas reikšmingas faktines aplinkybes, įskaitant reklamą ir informaciją, kurią per derybas dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos paskolos sutarties sudarymo pateikė ne tik paskolos davėjas, bet ir bet kuris kitas asmuo, kuris šio pardavėjo ar tiekėjo vardu teikė atitinkamą paskolą.

46 Konkrečiai kalbant, nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į visas su paskolos sutarties sudarymu susijusias aplinkybes, turi patikrinti, ar nagrinėjamoje byloje vartotojui buvo perduota visa informacija, kuri gali turėti įtakos jo įsipareigojimų apimčiai ir leistų įvertinti, be kita ko, visą jo paskolos kainą. Atliekant šį vertinimą lemiamą reikšmę turi, pirma, tai, ar šios sutarties sąlygos suformuluotos aiškiai ir suprantamai, kad leistų vidutiniam vartotojui, apibūdintam šio sprendimo 43 punkte, įvertinti šią kainą, ir, antra, aplinkybė, kad paskolos sutartyje nenurodyta informacija, kuri, atsižvelgiant į šioje sutartyje nurodytų prekių ir paslaugų pobūdį, laikoma esmine (šiuo klausimu žr. 2020 m. kovo 3 d. Sprendimo *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, 52 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

47 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad prieš pasirašant pagrindinėje byloje nagrinėjamą paskolą VE buvo išsamiai informuotas. Vis dėlto tas teismas pažymi, kad ši informacija buvo pagrįsta prielaida, jog euro ir Šveicarijos franko keitimo kursas nesikeis. Tačiau apie valiutos keitimo riziką visiškai nebuvo užsiminta.

48 Dėl paskolos sutarčių užsienio valiuta, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, pirmiausia reikia konstatuoti, kad bet kokia pardavėjo ar tiekėjo vartotojui pateikta informacija apie valiutos keitimo mechanizmo veikimą ir jo keliamą riziką yra svarbi šiam vertinimui atlikti. Ypač svarbi yra informacija apie paskolos gavėjui kylančią riziką tuomet, jei valiuta, kuri yra teisėta atsiskaitymo priemonė valstybėje narėje, kur reziduoja paskolos gavėjas, labai nuvertėja, o užsienio palūkanų norma padidėja.

49 Šiuo atveju, kaip Europos sisteminės rizikos valdyba pabrėžė 2011 m. rugsėjo 21 d. Rekomendacijoje ESRV/2011/1 dėl skolinimo užsienio valiutomis (OL C 342, 2011, p. 1), finansų įstaigos paskolos gavėjams turi suteikti pakankamai informacijos, kad jie galėtų priimti informacija pagrįstus ir atsargius sprendimus, ir ta informacija turi apimti bent informaciją apie valstybės narės, kur reziduoja paskolos gavėjas, didelio teisėtos mokėjimo priemonės nuvertėjimo ir užsienio palūkanų normos padidėjimo poveikį dalinėms įmokoms (Rekomendacija A – Kredito gavėjų informavimas apie riziką, 1 punktas) (2018 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *OTP Bank ir OTP Faktoring*, C-51/17, EU:C:2018:750, 74 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

50 Teisingumo Teismas konkrečiai pažymėjo, kad paskolos gavėją reikia aiškiai informuoti apie tai, kad, sudarant paskolos sutartį užsienio valiuta, jam tenka tam tikra valiutų keitimo rizika, kurią galbūt bus sunku prisiimti ekonominiu požiūriu, jei valiuta, kuria jis gauna pajamas, nuvertėtų. Be to, iš pardavėjo ar tiekėjo turi būti reikalaujama, kad jis nurodytų galimus valiutų kursų svyravimus ir riziką, galinčią kilti dėl to, kad tokia sutartis sudaroma užsienio valiuta (šiuo klausimu žr. 2018 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *OTP Bank ir OTP Faktoring*, C-51/17, EU:C:2018:750, 75 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

51 Vadinasi, tam, kad skaidrumo reikalavimas būtų įvykdytas, pardavėjo ar tiekėjo pateikta informacija turi būti tokia, kad vidutinis, pakankamai informuotas ir protingai pastabus bei nuovokus vartotojas galėtų ne tik žinoti užsienio valiutos, kuria paskola yra paimta, pabrangimo arba nuvertėjimo galimybę, bet ir įvertinti neigiamas tokios sąlygos pasekmes jo finansiniams įsipareigojimams, taip pat pasirašydamas paskolos sutartį užsienio valiuta suprasti jam per visą sutarties laikotarpį gresiančią riziką, jei valiuta, kuria jis gauna pajamas, smarkiai nuvertėtų, palyginti su sąskaitos valiuta.

52 Šiomis aplinkybėmis svarbu pažymėti, kad imitavimo modeliai, kuriuos nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, gali suteikti naudingos informacijos, jeigu jie yra pagrįsti pakankamais ir tiksliais duomenimis, ir jeigu juose pateikiami objektyvūs vertinimai, o vartotojui apie juos pranešama aiškiai ir suprantamai. Tik tokiomis sąlygomis tokie imitavimo modeliai gali padėti pardavėjui ar tiekėjui atkreipti vartotojo dėmesį į galimai reikšmingų atitinkamų sutarties sąlygų neigiamų ekonominių pasekmių riziką. Kaip ir bet kokia kita pardavėjo ar tiekėjo pateikta informacija apie vartotojo įsipareigojimo apimtį, skaitiniai imitavimo modeliai turi padėti vartotojui suprasti tikrąjį ilgalaikės galimų valiutų keitimo kursų svyravimų rizikos mastą, taigi, ir riziką dėl paskolos sutarties užsienio valiuta sudarymo.

53 Taigi paskolos sutarties užsienio valiuta, dėl kurios vartotojui kyla valiutos keitimo rizika, atveju skaidrumo reikalavimas nelaikomas įvykdytu, jei vartotojui pateikiama informacija (net ir didelės apimties) grindžiama prielaida, kad sąskaitos valiutos ir mokėjimo valiutos keitimo kursas nesikeis per visą sutarties laikotarpį. Taip, be kita ko, yra tuo atveju, kai tiekėjas ar pardavėjas neįspėjo vartotojo apie ekonomines aplinkybes, galinčias turėti įtakos valiutų kursų svyravimams, todėl vartotojas negalėjo praktiškai suprasti galimų reikšmingų paskolos užsienio valiuta pasekmių savo finansinei padėčiai.

54 Antra, atliekant šio sprendimo 46 punkte nurodytą vertinimą, taip pat svarbi finansų įstaigos ikisutartiniuose ir sutartiniuose dokumentuose vartojama kalba. Konkrečiai kalbant, ta aplinkybė, kad nėra sąlygų ar paaiškinimų, kuriais paskolos gavėjas būtų aiškiai informuotas apie konkrečią su paskolos sutartimis užsienio valiuta susijusią riziką, gali patvirtinti, kad nėra įvykdytas skaidrumo reikalavimas, įtvirtintas visų pirma Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalyje.

55 Galiausiai, trečia, reikia priminti, kad komercinės veiklos nesąžiningumo nustatymas, kurį šalys pagrindinėje byloje aptarė per posėdį Teisingumo Teisme, taip pat gali būti vienas iš elementų, kuriais gali remtis nacionalinis teismas, vertindamas nesąžiningą pardavėjo ar tiekėjo su vartotoju sudarytos sutarties sąlygų pobūdį (šiuo klausimu žr. 2012 m. kovo 15 d. Sprendimo *Pereničová ir Perenič*, C-453/10, EU:C:2012:144, 43 punktą).

56 Vis dėlto remiantis vien šiuo elementu ir automatiškai negalima pripažinti, kad iš Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalies kylantis skaidrumo reikalavimas nėra įvykdytas, nes šį klausimą būtina išnagrinėti atsižvelgiant į visas konkrečios bylos aplinkybes (2012 m. kovo 15 d. Sprendimo *Pereničová ir Perenič*, C-453/10, EU:C:2012:144, 44 punktas).

57 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į trečiąjį ir ketvirtąjį klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad paskolos sutarties užsienio valiuta sąlygų, kuriose numatyta, kad nustatytu laiku mokamos įmokos pirmiausia panaudojamos palūkanoms padengti, ir galimybė pratęsti šios sutarties galiojimo terminą bei padidinti mėnesinių įmokų sumą tam, kad būtų galima padengti sąskaitos likutį, skaidrumo reikalavimas laikomas įvykdytu, jei pardavėjas ar tiekėjas pateikė vartotojui pakankamą ir tikslią informaciją, kad vidutinis, pakankamai informuotas ir protingai pastabus bei nuovokus vartotojas galėtų suprasti praktinį atitinkamo finansinio mechanizmo veikimą ir taip įvertinti galimai reikšmingų tokių sąlygų neigiamų ekonominių pasekmių riziką finansiniams įsipareigojimams per visą sutarties laikotarpį.

Dėl antrojo klausimo

58 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad paskolos sutarties sąlygos, kuriose numatyta, kad nustatytais terminais mokamos įmokos pirmiausia panaudojamos palūkanoms padengti, taip pat galimybė pratęsti šios sutarties terminą ir padidinti mėnesinių įmokų sumą, siekiant padengti sąskaitos likutį (šis gali reikšmingai padidėti, sąskaitos ir mokėjimo valiutų keitimo kursui pasikeitus), lemia reikšmingą neatitikimą tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai, nes dėl šių sąlygų vartotojui kyla neproporcinga keitimo rizika.

59 Visų pirma reikėtų priminti, kad pagal Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalį pardavėjo ar tiekėjo su vartotoju sudarytos sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu, pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą, dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš šios sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.

60 Be to, svarbu pažymėti, kad pagal suformuotą jurisprudenciją Teisingumo Teismas turi kompetenciją aiškinti kriterijus, kuriuos nacionalinis teismas gali arba turi taikyti, vertindamas sutarties sąlygą pagal direktyvos nuostatas, visų pirma nagrinėdamas, ar sąlyga, kaip ji suprantama pagal minėtos direktyvos 3 straipsnio 1 dalį, yra nesąžininga, nes būtent šis teismas, atsižvelgdamas į nagrinėjamo atvejo aplinkybes, turi priimti sprendimą dėl konkretaus tam tikros sutarties sąlygos kvalifikavimo. Remiantis tuo, darytina išvada, kad Teisingumo Teismui pakanka prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui nurodyti gaires, į kurias šis turi atsižvelgti, kai vertina aptariamos sąlygos nesąžiningumą (šiuo klausimu žr. 2020 m. rugsėjo 3 d. Sprendimo *Profi Credit Polska*, C-84/19, C-222/19 ir C-252/19, EU:C:2020:631, 91 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

61 Vertindamas sutarties sąlygos nesąžiningumą nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalyje ir 5 straipsnyje numatytus kriterijus, turi nustatyti, ar nagrinėjamo atvejo aplinkybėmis tokia sąlyga atitinka šioje direktyvoje numatytus sąžiningumo, teisių ir pareigų pusiausvyros ir skaidrumo reikalavimus (žr., be kita ko, 2019 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Profi Credit Polska*, C-419/18 ir C-483/18, EU:C:2019:930, 53 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

62 Taigi sutarties sąlygos skaidrumas, kurio reikalaujama pagal Direktyvos 93/13 5 straipsnį, yra vienas iš veiksnių, į kuriuos reikia atsižvelgti vertinant šios sąlygos nesąžiningumą, o šį vertinimą turi atlikti nacionalinis teismas pagal šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalį (2019 m. spalio 3 d. Sprendimo *Kiss ir CIB Bank*, C-621/17, EU:C:2019:820, 49 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

63 Šiuo atveju pagrindinėje byloje nagrinėjamose paskolos sutarties užsienio valiuta sąlygose numatyta, kad nustatytais terminais mokamos įmokos pirmiausia panaudojamos palūkanoms padengti, taip pat galimybė pratęsti šios sutarties terminą ir padidinti mėnesinių įmokų sumą, siekiant padengti sąskaitos likutį (šis gali reikšmingai padidėti, sąskaitos ir mokėjimo valiutų keitimo kursui pasikeitus). Tokios sąlygos, jei nacionalinė valiuta labai nuvertėtų užsienio valiutos atžvilgiu, vartotojui gali reikšti valiutos keitimo riziką.

64 Šiuo klausimu iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad paskolos sutarčių užsienio valiuta, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, atveju nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į visas pagrindinės bylos aplinkybes ir, be kita ko, į pardavėjo ar tiekėjo patirtį ir žinias, kiek tai susiję su valiutos keitimo kurso galimu svyravimu ir paskolos sutarties sudarymo užsienio valiuta rizika, pirma, turi įvertinti galimybę, kad nesilaikyta sąžiningumo reikalavimo, ir, antra, kad yra reikšmingas teisių ir pareigų neatitikimas, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalį (šiuo klausimu žr. 2017 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Andriciuc ir kt.*, C-186/16, EU:C:2017:703, 56 punktą).

65 Dėl sąžiningumo reikalavimo svarbu pažymėti, kad, kaip matyti iš Direktyvos 93/13 šešioliktos konstatuojamosios dalies, atliekant šį vertinimą visų pirma reikia atsižvelgti į šalių derybinių pozicijų tvirtumą ir į tai, ar vartotojas turėjo paskatų sutikti su atitinkama sąlyga.

66 Atsakydamas į klausimą, ar dėl tokios sąlygos, nepaisant sąžiningumo reikalavimo, atsiranda reikšmingas iš šios sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų neatitikimas vartotojo nenaudai, nacionalinis teismas turi patikrinti, ar pardavėjas arba tiekėjas, dorai ir teisingai veikdamas vartotojo atžvilgiu, galėjo pagrįstai tikėtis, kad vartotojas būtų sutikęs su šia sąlyga, jei dėl jos būtų atskirai derėtasi (žr., be kita ko, 2020 m. rugsėjo 3 d. Sprendimo *Profi Credit Polska*, C-84/19, C-222/19 ir C-252/19, EU:C:2020:631, 93 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

67 Taigi, siekiant įvertinti, ar sutarties sąlygos, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, lemia reikšmingą paskolos sutarties, kurioje yra šios sąlygos, šalių teisių ir pareigų neatitikimą vartotojo nenaudai, reikia atsižvelgti į visas aplinkybes, kurios galėjo būti žinomos profesionaliam kreditoriui sudarant šią sutartį, visų pirma į jo patirtį, kiek tai susiję su valiutos keitimo kurso galimu svyravimu ir paskolos sutarties sudarymo užsienio valiuta rizika, kurios galėjo turėti įtakos tolesniam paskolos sutarties vykdymui ir teisinei vartotojo padėčiai.

68 Atsižvelgiant į pardavėjo ar tiekėjo žinias apie numatomas ekonomines aplinkybes, galinčias turėti įtakos valiutų kursų svyravimams, į geresnes šio pardavėjo ar tiekėjo turimas priemones galimai valiutos keitimo rizikai sutarties laikotarpiu numatyti, taip pat į reikšmingą vartotojui pagal tokias sutarties sąlygas, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, tenkančią valiutų kursų svyravimų riziką, darytina išvada, kad tokios sąlygos gali lemti reikšmingą iš atitinkamos paskolos sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų neatitikimą vartotojo nenaudai.

69 Atrodo, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos sutarties sąlygomis vartotojui (tiek, kiek pardavėjas ar tiekėjas neįvykdė skaidrumo reikalavimo šio vartotojo atžvilgiu) nustatoma neproporcinga rizika, palyginti su suteiktomis paslaugomis ir gautos paskolos suma, nes dėl šių sąlygų taikymo vartotojui tenka pareiga padengti būsimo keitimo kurso pokyčių išlaidas (tačiau šias aplinkybes dar turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas). Priklausomai nuo šių pokyčių, vartotojas gali atsidurti tokioje padėtyje, kai, viena vertus, negrąžintos paskolos suma mokėjimo valiuta (šiuo atveju – eurais) gerokai viršija pradinę paskolos sumą, o kita vertus, mėnesinėmis įmokomis beveik išimtinai padengiamos tik palūkanos. Tai visų pirma pasakytina apie tuos atvejus, kai šio nacionaline valiuta negrąžintos paskolos padidėjimo neatsveria užsienio valiutos ir nacionalinės valiutos palūkanų normos skirtumas; pažymėtina, kad toks skirtumas yra pagrindinis paskolos užsienio valiuta pranašumas paskolos gavėjui.

70 Tokiomis sąlygomis, atsižvelgiant visų pirma į skaidrumo reikalavimą, kylantį iš Direktyvos 93/13 5 straipsnio, negalima teigti, kad pardavėjas ar tiekėjas, skaidriai veikdamas, galėjo pagrįstai tikėtis, jog vartotojas po derybų sutiks su tokiomis sąlygomis (pagal analogiją žr. 2020 m. rugsėjo 3 d. Sprendimo *Profi Credit Polska*, C-84/19, C-222/19 ir C-252/19, EU:C:2020:631, 96 punktą), o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

71 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad paskolos sutarties sąlygos, kuriose numatyta, kad nustatytais terminais mokamos įmokos pirmiausia panaudojamos palūkanoms padengti, taip pat galimybė pratęsti šios sutarties terminą ir padidinti mėnesinių įmokų sumą, siekiant padengti sąskaitos likutį (šis gali reikšmingai padidėti, sąskaitos ir mokėjimo valiutų keitimo kursui pasikeitus), gali lemti reikšmingą iš tos sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų neatitikimą vartotojo nenaudai, jeigu pardavėjas ar tiekėjas, laikydamasis skaidrumo vartotojo atžvilgiu reikalavimo, negalėjo pagrįstai tikėtis, kad vartotojas būtų sutikęs su dėl tokių sąlygų kylančia neproporcingai didele valiutos keitimo rizika, jei dėl jos būtų atskirai derėtasi.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

72 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1. **1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 4 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad paskolos sutarties sąlygos, kuriose numatyta, kad nustatytais terminais mokamos įmokos pirmiausia panaudojamos palūkanoms padengti, taip pat galimybė pratęsti šios sutarties terminą ir padidinti mėnesinių įmokų sumą, siekiant padengti sąskaitos likutį, patenka į šios nuostatos taikymo sritį tiek, kiek šios sąlygos yra pagrindinis šios sutarties aspektas.**

2. **Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad paskolos sutarties užsienio valiuta sąlygų, kuriose numatyta, kad nustatytais terminais mokamos įmokos pirmiausia panaudojamos palūkanoms padengti, taip pat galimybė pratęsti šios sutarties galiojimo terminą ir padidinti mėnesinių įmokų sumą, siekiant padengti sąskaitos likutį, skaidrumo reikalavimas laikomas įvykdytu, jei pardavėjas ar tiekėjas pateikė vartotojui pakankamą ir tikslią informaciją, kad vidutinis, pakankamai informuotas ir protingai pastabus bei nuovokus vartotojas galėtų suprasti praktinį atitinkamo finansinio mechanizmo veikimą ir taip įvertinti galimai reikšmingų tokių sąlygų neigiamų ekonominių pasekmių riziką finansiniams įsipareigojimams per visą sutarties laikotarpį.**

3. **Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad paskolos sutarties sąlygos, kuriose numatyta, kad nustatytais terminais mokamos įmokos pirmiausia panaudojamos palūkanoms padengti, taip pat galimybė pratęsti šios sutarties terminą ir padidinti mėnesinių įmokų sumą, siekiant padengti sąskaitos likutį (šis gali reikšmingai padidėti, sąskaitos ir mokėjimo valiutų keitimo kursui pasikeitus), gali lemti reikšmingą iš tos sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų neatitikimą vartotojo nenaudai, jeigu pardavėjas ar tiekėjas, laikydamasis skaidrumo vartotojo atžvilgiu reikalavimo, negalėjo pagrįstai tikėtis, kad vartotojas būtų sutikęs su dėl tokių sąlygų kylančia neproporcingai didele valiutos keitimo rizika, jei dėl jos būtų atskirai derėtasi.**

Parašai.